

обучении иностранным языкам. Тезисы докладов I Международной научно-практической конференции. – М.: МПГУ, 2004. – С. 20–25.

2. Даниленко Л.І. Педагогічні інноваційні технології: сутність і структура // Нові технології навчання. Наук.-метод. зб. / кол. авт. – КНМЦВО, 2005. – Вип. 40. – С. 270-276.

3. Стрілець Л.К., Кумпан С.М. Формування професійно-орієнтованої комунікативної функції майбутніх офіцерів на заняттях з іноземної мови професійного спілкування // Восьма наукова конференція ХУПС ім. І. Кожедуба – Новітні технології – для захисту повітряного простору. – Тези доповідей конференції, 2012 – С. 407.

Олещенко О.С.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У положеннях Законів України «Про освіту», «Національної стратегії розвитку освіти України у 2012–2021 рр.» та низці інших документів висвітлено основні завдання щодо формування творчої особистості викладача образотворчого мистецтва. Це в свою чергу вимагає переосмислення підготовки майбутніх фахівців і потребує розробки новаторських методів викладання циклу художніх дисциплін в цілому й книжкової графіки зокрема.

Заняття з книжкової ілюстрації та графіки в цілому є необхідною складовою навчального курсу з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, оскільки сприяють розширенню фахових знань і вмінь студентів закладів вищої освіти та підготовки їх до майбутньої професійної діяльності.

Важливість курсу книжкової ілюстрації полягає у тому, що він доповнює такі дисципліни, як академічний рисунок, живопис, композиція, графіка. Робота з оформленням певного літературного твору розширює світогляд, формує всебічну творчу обізнаність, креативність мислення, допомагає розвивати уяву.

Проблеми фахової підготовки майбутніх учителів досліджувалися багатьма вченими. Це питання досі залишається актуальним у наукових роботах, де розкриваються його психолого-педагогічні та професійні аспекти. Наприклад, виявлені загальні положення процесу навчання студентів у закладах вищої освіти та розвитку творчості особистості у працях вітчизняних учених, таких як О. Шевнюк [7], М. Кириченко [3] та висвітлені аспекти художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Питання підготовки фахівців з художньої графіки окреслено у наукових роботах Я. Твердохлібової [6], Є. Беляєва [2], Я. Сердотецької [5], А. Лещинського [4].

Аналізуючи наукові праці дослідників, теорію та практику підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва можна зазначити, що сучасні вимоги й нові погляди на освітній процес потребують реновацій у підготовці студентів закладів вищої освіти та запровадження нового циклу практичних завдань з курсу книжкової графіки.

Метою статті є обґрунтування системи завдань з курсу книжкової ілюстрації в структурі методики навчання графічного мистецтва майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти.

Навчання книжкової ілюстрації у підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва займає вагомe місце серед профільних курсів. Дана дисципліна викладається не тільки на видавничо-поліграфічних факультетах, але є складовою всього курсу образотворчого мистецтва у мистецьких і педагогічних закладах вищої освіти. Вивчення курсу книжкової ілюстрації тісно пов'язане зі всіма спеціальними предметами: рисунком, живописом, графікою, композицією, кольорознавством, історією мистецтва, що допомагає не тільки засвоїти художні вміння і навички, але й закріпити вже отримані знання з суміжних дисциплін.

Система завдань з книжкової ілюстрації має бути побудована таким чином, щоб надати повний необхідний досвід для майбутнього фахівця. Завдання мають бути поділені на теоретичні та практичні. Теоретичні завдання дають змогу ознайомитись із курсом, визначити основні поняття, зрозуміти стандарти і вимоги, ознайомитись з аналогами та прикладами. Практичні завдання побудовані за принципом «від простого до складного» та передбачають низку вправ і фінальну творчу роботу. Система практичних завдань передбачає освоєння вміння працювати різноманітними графічними матеріалами і ознайомлення з графічними прийомами. Під час підготовки до творчої роботи студенти мають закріпити отриману теоретичну інформацію, виконуючи низку пробних і технічних вправ.

Виконання книжкової ілюстрації передбачає не тільки роботу із графічними матеріалами, такими як туш, перо, гелеві ручки, кулькові ручки, олівець, але й може комбінуватись із живописними, наприклад із аквареллю, гуашшю, акрилом [1]. Окрім цього під час створення ілюстрації до твору можна використовувати техніки колажування або роботу в різноманітних графічних редакторах, таких як Corel Draw, Paint Tool Sai, Adobe Photoshop та Adobe Illustrator.

Система навчальних завдань з ілюстрації розроблена таким чином, щоб починаючи від ознайомлення з теоретичним матеріалом студенти змогли виконати наприкінці власний творчий продукт, який буде прикладом авторської книжкової графіки.

На перших заняттях студенти мають ознайомитися з низкою понять (книжковий блок, корінець, тиснення), ознайомитися із структурою книги (форзац, авантитул, титул, шмуцтитул, текстовий та ілюстрований блоки, заставки).

Після засвоєння знань щодо структури книги студентам пропонується завдання із ознайомлення з принципами макетування або так званої модульної сітки, що є одним із важливих початкових етапів у роботі над ілюструванням книги.

Наступні теми зазначеного курсу розкривають роль мистецтва графіки у книговидавництві та зовнішньому оформленні книги: суперобкладинка, обкладинка, форзац, титульний лист. Необхідно акцентувати на тому, що книжкова ілюстрація тісно пов'язана зі шрифтовим мистецтвом і каліграфією. Варто детально пояснити студентам фундаментальне значення шрифту в оздобленні книги, адже не тільки ілюстрації є основою оформлення. Елементи декору та художні зображення мають гармонійно поєднуватись із текстовими

блоками та заголовками. Не менш важливою є читабельність тексту, вибір гарнітури та кеглю шрифту.

Далі майбутніх фахівців ознайомлюють із поняттями стилістики та стилізації в оформленні книги, з основами книжкового ілюстрування.

Під час підготовки студентів до заключного творчого проекту необхідно запропонувати їм виконати низку практичних завдань, наприклад: чорно-біла ілюстрація у різних техніках, стилізація фігури людини у книжному зображенні, варіації створення образів тварин, ілюстрація у кольорі із використанням різноманітних прийомів.

Аналізуючи існуючі завдання з книжкової ілюстрації для студентів вищих навчальних закладів можна виділити такі цікаві практичні вправи для початківців, як колажування. Також слід зазначити, що доцільно використовувати індивідуальні вправи, наприклад, малювання по ілюстрації щодня у різних техніках до обраної книги. Необхідно також знайомити студентів з можливостями графіки в інших сферах, поза книгою. Яскравим прикладом може бути виконання постерів, листівок, декоративних робіт для інтер'єрів, гейм-артів тощо.

Фінальним завданням має бути власний творчий проект – художнє оформлення обраного літературного твору (виконання обкладинки, титулу, створення ілюстрацій, добір шрифту, гармонійне поєднання всіх елементів книги). Дана робота має показати рівень засвоєння теоретичних знань, а також набутих практичних вмінь та навичок.

На прикладі викладання курсу книжкової ілюстрації для студентів закладів вищої освіти України можна виділити основні форми, види і методи організації роботи. До них можна віднести лекції, семінарські та практичні заняття, індивідуальну роботу зі студентами, виробничу та педагогічну практики. Часто використовуються такі форми, як самостійна робота або дистанційне навчання, що дозволяє майбутнім фахівцям звикати до самонавчання та самостійно використовувати отримані теоретичні знання на практиці.

Практичні завдання для підготовки фахівців з книжкової ілюстрації не можуть обійтись без суміжних предметів, таких як: композиція, рисунок, живопис тощо. Тому навчання у закладах вищої освіти є комплексним.

Додатково студентам бажано рекомендувати курси поза рамками вищих навчальних закладів: дитяча ілюстрація, книжкова ілюстрація, журнальна ілюстрація, портрет в ілюстрації, колаж в ілюстрації, мистецтво карикатури, інфографіка, комікси, рекламна ілюстрація та сторіборди. Дані курси є короткотривалими та націлені на практичне вивчення основних жанрів і стилів ілюстрації, дають змогу ознайомитися з різними матеріалами та техніками.

Завдання курсу книжкової ілюстрації, передбачені навчальною програмою, закладають основу знань, умінь і навичок майбутніх фахівців. Ефективність засвоєння отриманих теоретичних знань ґрунтується на виконанні практичних вправ і творчих завдань для закріплення отриманої інформації. Також цьому сприяє повне ознайомлення з теоретичною базою, чітке визначення вимог до виконання всіх практичних завдань, обов'язковість виконання навчальних завдань, мотивування студентів до самостійних творчих пошуків і чергування оригінальних ідей, консультація з викладачем під час виконання творчої роботи на всіх її етапах. Проведений теоретичний аналіз підтверджує актуальність дослідження методичних основ навчання студентів книжкової

ілюстрації, що потребує подальших удосконалень та оновлення навчально-методичного забезпечення, розробки нових творчих завдань, методичних рекомендацій, посібників та підручників.

Список використаних джерел:

1. Баніт О. Особливості навчання графічного дизайну у вищих навчальних закладах мистецького профілю / О. Баніт. – К., 2014. – 7 с.
2. Беляева С. Е. Спецрисунк и художественная графика: учебн. для студ. сред. проф. учеб. заведений / С. Е. Беляева, Е. А. Розанов. – М.: «Академия», 2006. – 246 с.
3. Кириченко М. А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. – К., Вища школа, – 1987.
4. Лещинский А. А. Основы графики: учебн. пособие / А. А. Лещинский. – Гродно: ГрГУ, 2003. – 194 с.
5. Сердотецька Я. М. Художньо-графічна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва в системі педагогічної освіти / Я. М. Сердотецька // Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України «Наука і освіта» – 2004. – № 6-7. – С. 258-262.
6. Твердохлібова Я. М. Методика художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: автореферат ... канд. пед. наук – К., 2018. – 16 с.
7. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К., Освіта України, 2017. – 311 с.

Пахомова О.В.

магістр;

Буяло Т.Є.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МОЖЛИВОСТІ ЕКСКУРСІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ХІМІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

В Україні відбуваються значні зміни в організації освітнього процесу, реалізується проект Нової української школи. Цілями шкільної освіти стали не просто комплекс знань, умінь і навичок – результати навчання, а система компетентностей школярів – здатностей вирішувати конкретні задачі. Також зазначено, що для реалізації цілей навчання будуть застосовуватися методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти, експерименти, групові завдання). Учні залучатимуться до спільної діяльності, що сприятиме їхній соціалізації та дозволить успішніше оволодівати суспільним досвідом [1].

Ми вважаємо, що перераховані вище методи навчання можуть реалізуватися у процесі проведення екскурсій хімічного змісту. Проте, діюча програма не передбачає проведення екскурсій у процесі вивчення хімії [2]. З іншої сторони, у програмі з'явилася велика кількість проектів, зміст яких дозволяє реалізуватися саме через організацію екскурсій на визначений об'єкт виробництва чи певне підприємство.

Так, аналіз програм з хімії для старшої школи дав можливість виокремити теми проектів, які ми пропонуємо реалізувати через проведення екскурсій: 1) коксування вугілля: продукти та їх використання (підприємства з